Nikolai Vasilievici Gogol

Însemnările unui nebun

Nuvelă

3 octombrie

Azi s-a întâmplat ceva neobişnuit. M-am sculat destul de târziu şi când Mavra mi-a adus cizmele curățate, am întrebat-o cât e ceasul. Auzind că-i trecut demult de ora 10, m-am grăbit să mă îmbrac. Drept să spun, n-aveam deloc chef să mă duc la departament, dacă aş fi ştiut ce mutră acră are să-mi facă şeful. De când îmi tot spune: „Ce-i cu tine, măi omule, de eşti atât de zăpăcit? Ba umbli ca un năuc, ba încurci câte o lucrare, că nici dracu n-o mai poate descurca; scrii titlurile cu literă mică – nu pui nici data, nici numărul...” Pisălog afurisit! Mă invidiază pesemne că stau în cabinetul directorului şi ascut pene pentru excelența sa!

Într-un cuvânt, nu m-aş fi dus la departament, dacă n-aş fi nădăjduit să pot da de casier, să pot scoate de la zgârcitul acesta măcar un avans cât de mic din salar. Ce creatură şi casierul ăsta! Doamne, Dumnezeul meu! Mai degrabă vine judecata de-apoi, decât să-ți dea el leafa pe o lună înainte! Poți să ceri până te-o lua dracu Chiar de-ai avea cea mai mare nevoie, şi javra asta bătrână tot nu-ți dă! Şi doar ştie toată lumea că acasă bucătăreasa îl bate de-l zvântă.

Nu-i niciun chilipir să fii slujbaş la departament, căci nu-ți pică nimic pe delături. De pildă, la administrația gubernială,

la vistierie, la curtea de conturi, e cu totul altceva: vezi acolo pe câte unul cum stă ghemuit într-un colț şi scrie. Are pe el un frac ca vai de capul lui şi o mutră de ți-i mai mare scârbă, dar să vezi ce vilă ține cu chirie! Şi totuşi, ia să îndrăzneşti să-i faci cadou o cană aurită de porțelan! Căci, spune el, astfel de cadouri se dau numai la doctori. Lui să-i dai o pereche de cai trăpaşi, sau o trăsură, sau o blană de biber de vreo trei sute de ruble. Pare un om inofensiv şi vorbeşte cum nu se mai poate de delicat. „Împrumutați-mi, vă rog, cuțitaşul, să-mi ascut pana”, dar te curăță aşa de bine, că numai cămaşa n-o ia de pe spinarea petiționarului. E adevărat că în schimb la noi, la departament, slujba e nobilă, peste tot domneşte o curățenie desăvârşită, cum nu se pomeneşte în administrația gubernială. La noi, birourile sunt de mahon, iar şefii ți se adresează numai cu „dumneavoastră”. Da, recunosc că, dacă n-ar fi atâta noblețe la noi, aş fi părăsit demult departamentul.

Am îmbrăcat mantaua cea veche şi mi-am luat umbrela, pentru că ploua cu găleata. Pe străzi nu era nimeni; îmi ieşeau în cale numai femei cu fustele în cap, negustori ruşi cu umbrele şi curieri. Din lumea bună, vedeai doar câte un funcționar de-ai noştri. Iată unul la răspântie. Cum l-am zărit, mi-am spus îndată: „E-he drăguțule! Tu nu te duci la departament, alergi după femeia aceea grăbită dinaintea ta şi-i priveşti piciorușele.” Ce mai pui de lele şi funcționarul nostru! Nu-l întrec nici chiar ofițerii: cum vede vreuna cu pălăriuță, se şi agață de ea. Pe când mă gândeam astfel, văzui un cupeu oprindu-se în fața magazinului pe lângă care treceam. L-am recunoscut îndată: era cupeul directorului nostru. „Dar ce să caute directorul într-un magazin? mă gândii eu; trebuie să fie fiică-sa...” M-am lipit de perete. Când a deschis lacheul uşa, ea sări din cupeu, uşoară ca o păsărică. Şi... vai, cum se uita în dreapta şi în stânga, vai cum mişca din ochi şi din sprâncene... Dumnezeule, Doamne! Sunt pierdut, cu desăvârşire pierdut! De ce o fi ieşit din casă pe o vreme ca asta? Şi să mai spui că femeile nu se prăpădesc

după zdrențe. Nu m-a recunoscut; dar şi eu am căutat să-mi ascund fața cât mai bine, căci aveam o manta foarte murdară şi mai era şi de modă veche. Acum mantalele se poartă cu gulere mari. Pe când a mea are două gulere mici unul peste altul; şi pe deasupra postavul nu era decatat.

Cățeluşa ei n-a apucat a intra în magazin şi a rămas afară; eu o cunosc: o cheamă Meggy; nu trecu niciun minut şi auzii deodată un glas subțire: „Bună ziua, Meggy!” Ei comedie! Cine vorbeşte? M-am uitat într-o parte şi-n alta şi văzui două doamne mergând sub o umbrelă: una bătrână şi alta tinerică; dar ele trecuseră înainte şi eu auzii iar: „Nu-i frumos, Meggy!” Ce naiba? O văzui pe Meggy, mirosindu-se cu o cățeluşă care mergea în urma doamnelor. „E-he! mă gândii eu; ce naiba, sunt beat? Mă-mbăt doar aşa de rar.” „Nu, Fidel, n-ai dreptate”. Am văzut-o cu ochii mei pe Meggy vorbind: „Ham, ham! Am fost... ham, ham; foarte bolnavă... ham, ham..." A naibii cățeluşă! Recunosc că m-am mirat grozav, auzind-o cum vorbeşte ca oamenii; dar pe urmă, chibzuind temeinic, nu m-am mai mirat. Câte ciudățenii nu se-ntâmplă pe lumea asta. Se spune, de pildă, că în Anglia a ieşit la țărm un peşte care a rostit două cuvinte într-o limbă aşa de ciudată, încât de trei ani îşi bat capul savanții să-i dea de rost, dar până în prezent n-au ajuns la niciun rezultat. De asemenea, am citit în gazete despre două vaci, care s-au dus la o prăvălie şi au cerut un funt de ceai.

Recunosc totuşi că m-am mirat şi mai mult, când am auzit-o pe Meggy spunând:" „Ți-am scris, Fidel! Dar se vede că nu ți-a adus Polkan scrisoarea."

Zău, să nu mi se mai dea leafa dacă mint! De când sunt n-am pomenit câini scriind! Corect poate scrie numai un nobil. De bunăseamă că de scris mai pot scrie şi unii contabili din tagma negustorească, ba chiar şi unii iobagi, dar scrisul lor e ceva automat: fără virgule, fără puncte, fără stil.

Lucrul acesta m-a mirat. Recunosc că de la o vreme încep să aud şi să văd lucruri încă nevăzute şi neauzite de nimeni.

„Ia să mă duc, mi-am zis, după căţeluşa asta, să aflu ce-i cu ea şi ce gândeşte.”

Şi, deschizându-mi umbrela, pornii în urma celor două doamne. Am trecut prin strada Gorohovaia, am cotit în Meşcianskaia, pe urmă am mers prin Stolearnaia şi în sfârşit am ajuns la podul Kokuşkin, unde ne-am oprit în faţa unei case mari.

„Casa asta o cunosc, mi-am spus eu; e casa lui Zverkov.” Ce casă mare! Câtă lume trebuie să stea în ea! Câte bucătărese, câţi noi veniţi! Iar fraţii noştri, funcţionarii, stau înghesuiţi că se înăbuşă! Acolo locuieşte şi un prieten al meu, care cântă bine din trombon. Doamnele s-au urcat la etajul al cincilea. „Bine, îmi zisei eu: nu mă urc acum. Dar îmi notez locul şi nu voi lăsa să-mi scape prima ocazie.”

4 octombrie

Azi e miercuri, de aceea m-am dus în biroul şefului. Am venit anume mai de dimineaţă şi i-am ascuţit toate penele. Directorul nostru trebuie să fie un om foarte deştept. Tot cabinetul, numai dulapuri cu cărţi. Am citit titlul câtorva: numai cărţi savante, atât de savante încât nici nu te poţi apropia de ele. Toate în limba franceză sau germană. Dar uită-te la faţa lui! Câtă măreţie! Nu l-am auzit niciodată spunând o vorbă de prisos. Doar uneori, când îi dai hârtiile, te întreabă: „Cum e afară?” „Umezeală, excelenţă.” Da, nu-i de teapa noastră. Om de stat. Remarc că pe mine mă iubeşte îndeosebi. Dacă şi fiica lui… Eh, fir-ar să fie… Dar tăcere, nu mai spun nimic!

Am citit „Peiolka”[1]. Ce oameni proşti sunt franţujii! Ce mai vor? Îţi vine să-i iei pe toţi la bătaie, zău aşa! Am citit tot acolo o descriere plăcută a unui bal, făcută de un moşier din Kursk. Moşierii din Kursk scriu bine. După aceea, am observat că era 12 şi jumătate şi şeful nostru tot nu ieşea din dormitor. Aproape de 1 şi jumătate, s-a întâmplat un eveniment pe care nu-l poate descrie nicio pană. S-a deschis uşa şi, crezând că-i

directorul, am sărit de pe scaun cu hârtiile. Însă era chiar ea! Sfinte Dumnezeule, ce mai rochie avea! albă, parcă era o lebădă; vai, *ce* minunăţie! Când m-a privit, parcă m-a orbit soarele. Zău, soarele! M-a salutat, m-a întrebat: „A fost pe-aici papa?” Vai, ce glas! Privighetoare! Privighetoare – nu alta!

„Excelenţa voastră, am vrut eu să-i spun: nu daţi poruncă să fiu osândit la moarte! Dacă vreţi totuşi să fiu executat, executaţi-mă cu mânuţa dumneavoastră de fiică de general!”

La dracu! Dar nici nu-mi puteam mişca limba şi abia am îngăimat: „N-a fost deloc”. S-a uitat la mine, apoi la cărţi şi a scăpat jos batista. M-am repezit s-o ridic. Am alunecat pe blestematul de parchet şi numai că nu mi-am turtit nasul! Totuşi m-am ţinut bine şi i-am dat batista. Doamne, ce pânză fină! Şi ce parfum, ambră veritabilă! Curat miros de general.

Mi-a mulţumit, a zâmbit puţintel, încât abia i s-a mişcat buzişoarele de zahăr, apoi a plecat.

Peste un ceas, a venit lacheul să-mi spună: „Du-te acasă, Axenti Ivanovici. Boierul a plecat.”

Nu pot suferi anturajul lacheilor: stau tolăniţi în hol şi când intri abia binevoiesc să dea din cap. Dar asta încă nu-i nimic: odată, unul din aceşti mârlani a crezut că mă poate trata cu tabac fără să se ridice de pe scaun. Ştii, tu, necioplitule, că sunt funcţionar, şi încă sunt de viţă nobilă?

Mi-am luat fireşte, pălăria, m-am îmbrăcat singur cu mantaua, căci aceşti domni nu te servesc niciodată, şi am plecat. Acasă, cea mai mare parte din timp am stat culcat. Am transcris şi nişte versuri foarte frumoase, trebuie să fie din Puşkin:

Ceasul ăsta, an îmi pare,
Singur, fără draga mea.
Clipele îmi sunt amare,
Cum să mai trăiesc aşa?

Spre seară, înfăşurat în manta, m-am oprit la intrarea casei excelenţei sale; am aşteptat mult, doar-doar va ieşi ea din

nou, urcându-se, s-o mai văd o dată în cupeu! Dar n-a mai ieşit.

6 noiembrie

Şeful de secţie m-a scos din sărite. Cum am ajuns la departament, m-a chemat la dânsul şi m-a luat la rost: „Spune-mi, te rog, ce ai de gând?" „Cum, ce am de gând? Nimic." „Ce-i cu tine? Ai patruzeci de ani şi-i vremea să-ţi vină mintea la cap. Ce-ţi închipui? Crezi că nu-ţi cunosc toate isprăvile? Umbli după fata directorului. Uită-te la tine şi gândeşte-te: cine eşti? o nulitate şi nimic mai mult! N-ai nicio para în buzunar. Uită-te în oglindă: cum de ţi-a putut trece prin cap una ca asta?" Ei, drăcia dracului! Ce-şi închipuie că dacă faţa lui aduce cu un şip de spiţerie şi dacă are pe cap un smoc de păr dat în sus şi uns cu pomadă de roze – crede că numai lui îi e permis orice. A... înţeleg eu! Înţeleg de ce se-nfurie pe mine: mă invidiază. A observat, se vede, bunăvoinţa deosebită care mi se arată. Dar puţin îmi pasă de el! Mare scofală un consilier de Curte! Şi-a agăţat la ceas un lanţ de aur şi-şi face cizme de treizeci de ruble, lua-l-ar dracu! Ce, eu sunt fiu de raznooineţ? De croitor? De subofiţer? Sunt un nobil! Pot ajunge şi eu să am grad înalt. Am numai patruzeci şi doi de ani – de-abia la vârsta asta începe cu adevărat cariera: ai răbdare, amice! Vom ajunge şi noi colonel şi de-o vrea dumnezeu, chiar ceva mai mare. Ne vom face şi noi reputaţie, poate chiar mai bună decât a ta. Ce, crezi că afară de tine nu se mai află şi alţi oameni de ispravă? Ian să-mi dai un frac de la Ruci şi o cravată ca a ta, şi ai să vezi că n-ai să-mi poţi ajunge nici pân-la călcâie.

Însă nenorocirea e că n-am mijloace.

8 noiembrie

Am fost la teatru. S-a jucat *„Filatka, prostănacul rus”*. Am râs mult. S-a mai jucat şi un vodevil cu nişte cuplete foarte

amuzante la adresa avocaților şi mai ales la adresa unui arhivar; vodevilul era scris foarte îndrăzneț, încât m-am mirat cum de i-a dat drumul cenzura; despre negustori spunea de-a dreptul că înşeală lumea, iar fiii lor sunt nişte scandalagii şi se vâră între nobili; şi despre ziarişti s-a cântat un cuplet foarte amuzant: spunea acolo că le place să batjocorească tot, şi autorul cupletului cerea apărarea publicului împotriva lor. Scriitorii de azi scriu bucăți foarte amuzante. Îmi place să merg la teatru; cum am un ban în buzunar, nu mă pot stăpâni să nu mă duc. Printre funcționari sunt şi unii care trăiesc ca porcii; nu ți s-ar duce mujicul la teatru nici în ruptul capului. Doar dacă i-ai da bilet gratis. O actriță a cântat foarte bine. Mi-am amintit de ea... Eh, fir-ar să fie!... Dar tăcere, nu mai spun nimic!

9 noiembrie

M-am dus la departament la ora opt. Şeful de birou s-a prefăcut că nu vede c-am sosit. Din parte-mi, m-am purtat ca şi cum n-ar fi fost nimic între noi. Am cercetat şi confruntat cu originalul hârtiile; am ieşit la ora patru. Am trecut pe lângă locuința directorului, însă nu s-a arătat nimeni. După masă, am stat mai mult culcat.

11 noiembrie

Azi iar am fost în cabinetul directorului şi i-am ascuțit lui douăzeci şi trei pene – iar ei, vai! vai! excelenței ei, patru pene! Grozav îi place şefului să aibă cât mai multe pene. Ce deştept trebuie să fie! Tace el, dar capul lui cred că judecă mereu! Aş vrea să ştiu la ce se gândeşte mai mult; ce anume s-o fi petrecând în capul acesta? Aş vrea să cercetez mai de aproape viața acestor domni, toate şiretlicurile şi marafeturile lor de curteni – cum se poartă şi ce fac în cercul lor – iată ce aş vrea să ştiu. M-am gândit de câteva ori să încep vorba cu excelența sa, dar, lua-m-ar dracu! nu mă ascultă limba; spun doar

dacă-i cald sau dacă-i frig afară – şi atâta tot! Aş vrea să mă uit în salon, unde uşa e deschisă numai câteodată – şi apoi încă într-o cameră, care e dincolo de salon. Vai, ce aranjament bogat! Ce oglinzi şi ce porțelanuri! Aş vrea să pot privi în cealaltă aripă, unde locuieşte excelența ei – acolo aş vrea să mă uit! Să văd cum îi sunt aşezate în buduar borcănaşele, sticluțele, florile, asupra cărora te temi chiar să şi sufli; cum îi stă aruncată rochia care seamănă mai mult a aer decât a rochie. As vrea să privesc în dormitor. Acolo cred că-i o minune, un rai, cum nici în cer nu găseşti. Să văd scăunelul pe care-şi pune piciorușul când se scoală din pat. Cum îşi trage pe picioruş un ciorap ca zăpada… Ei, fir-ar să fie!.. Dar tăcere, nu mai spun nimic!

Parcă m-am luminat astăzi: mi-am adus aminte de conversația celor două cățeluşe, auzită pe Nevski Prospekt. „Bine, mi-am zis eu; acum am să aflu tot… Trebuie să pun mâna pe corespondența dintre aceste javre. De bună seamă că o să aflu acolo ceva.” Mărturisesc că o dată am chemat-o pe Meggy la mine şi i-am spus: „Ascultă, Meggy, iată, suntem singuri, dacă vrei, pot închide uşa; n-are să ne vadă nimeni. Spune-mi tot ce ştii despre domnişoara: ce-i cu ea? Jur că nu voi spune la nimeni!” Dar şireata de cățeluşă şi-a strâns coada între picioare şi a ieşit încetişor pe uşă, parcă n-ar fi auzit nimic. Bănuiam eu demult că acest animal e mult mai deştept decât omul; sunt chiar convins că poate vorbi. Numai că e cam îndărătnic; e tare rafinat; observa tot, fiecare pas al omului. Nu! Orice s-ar întâmpla, mâine o să mă duc acasă la Zverkov, s-o descos pe Fidel, şi dacă voi reuşi, voi pune mâna pe toate scrisorile pe care i le-a scris Meggy!

12 noiembrie

Am pornit la două după amiază, cu gândul s-o văd pe Fidel şi s-o trag de limbă. Nu pot suferi varza; mirosul ei năvălea din toate prăvăliile de pe Meşcianskaia; afară de asta de sub poarta fiecărei case venea un miros atât de infernal, încât mi-

am astupat nasul şi am luat-o la fugă cât m-au ținut picioarele. Dar şi ticăloşii de meseriaşi scot atâta fum din ateliere, încât unui om nobil îi e absolut imposibil să se plimbe pe aici! Când m-am urcat la etajul al cincilea şi am tras clopoțelul, a ieşit o fetişcană nu tocmai urâtă, cu pistrui mărunți. Am recunoscut-o; era aceea care mergea cu bătrânica! A roşit puțin; eu mi-am dat însă seama că porumbița voia un mire. „Ce doriți?” mă întrebă. „Trebuie să vorbesc cu cățeluşa dumneavoastră!” Ce proastă era fetişcana! Am văzut îndată că era proastă. În vremea asta, cățeluşa veni în fugă spre noi, lătrând. Am vrut s-o prind, dar ticăloasa era cât pe-aci să m-apuce cu dinții de nas. În schimb, am zărit într-un colț culcuşul ei. Asta-mi trebuia! M-am dus la locul acela, am răscolit paiele din culcuş şi, spre marea mea mulțumire, am scos o legătură nu prea mare de hârtiuțe. Văzând ce fac, păcătoasa de cățeluşă m-a muşcat întâi de pulpa piciorului, pe urmă, când a mirosit că i-am luat hârtiile, a început să schiaune şi să se gudure, dar eu i-am spus: „Rămâi cu bine, porumbițo!” Şi am: luat-o la fugă. Cred că fetişcana m-a luat drept nebun, căci s-a speriat peste măsură. Ajuns acasă, am vrut să mă apuc imediat de lucru, să cercetez scrisorile acelea, deoarece la lumânare văd prost. Dar Mavrei i-a venit în cap să spele duşumelele. Proastele astea de finlandeze s-apucă totdeauna de curățenie atuncea când nu trebuie. De aceea, m-am dus să mă plimb şi să mă gândesc la cele întâmplate. În sfârşit, acum voi şti toate amănuntele, toate intențiile, voi ajunge, în sfârşit, să aflu tot! Scrisorile acestea îmi vor dezvălui tot. Câinii sunt ființe deştepte; ei cunosc toate dedesubturile şi de aceea sunt sigur că voi găsi acolo tot: chipul adevărat şi toate afacerile acestui bărbat. Va fi acolo câte ceva şi despre aceea care… dar… tăcere! Seara m-am întors acasă. Cea mai mare parte din timp am stat culcat.

13 noiembrie

Ia să vedem: scrisul e destul de citeț. Totuşi, în scris e ceva câinesc. Să citim:

Dragă Fidel! Nu mă pot deprinde cu numele tău banal! Nu puteau să-ți dea un nume mai frumos? Fidel, Roza, ce nume vulgare! Dar, să lăsăm asta la o parte. Sunt foarte bucuroasă că ne-am gândit să ne scriem.

Scrisoarea e scrisă foarte corect. Punctuația şi chiar litera „iati”[2] e pusă pretutindeni cum trebuie. Nici şeful nostru de secție nu scrie aşa, deşi spune că a urmat la nu ştiu ce universitate. Să vedem mai departe:

Cred că una dintre cele mai mari bucurii pe lume este să-ți împărtăşeşti altuia gândurile, sentimentele şi impresiile.

Hm! Ideea asta-i luată dintr-o lucrare tradusă din nemțeşte – nu-mi amintesc cum se cheamă.

Vorbesc din experiență, deşi n-am fost în lume mai departe de poarta casei noastre. Oare viața mea nu se scurge în mulțumire? Domnişoara mea, căreia al ei papa îi spune Sophie, mă iubeşte la nebunie…

Dar… tăcere!

Şi papa mă dezmiardă des; beau ceai şi cafea cu caimac. Ah, ma chère, *trebuie să-ți spun că nu găsesc mulțumire în ciolanele mari, goale, pe care le mănâncă lacom, la bucătărie, Polkan al nostru! Numai oasele de vânat sunt bune, şi numai atuncea când nu le-a supt nimeni măduva. E foarte bine s-amesteci mai multe sosuri la un loc, dar fără capere şi zarzavat. Nu cunosc însă obicei mai prost decât acela de a da câinilor cocoloaşe de pâine! Stând la masă, un domn, după ce frământă pâinea în mâinile cu care a umblat prin toate murdăriile te cheamă şi-ți bagă cocoloşul în gură! Nu poți*

refuza – e nepoliticos – şi mănânci; cu scârbă, dar mănânci…

Dracu ştie ce-i asta! Ce prostii! Parcă n-ar fi avut un subiect mai bun pentru scrisori! Să ne uităm la altă pagină. Poate acolo vom găsi ceva mai de soi.

Cu mare plăcere sunt gata să te pun în curent cu toate evenimentele care au avut loc la noi. Ți-am şi spus câte ceva despre domnul cel mai important, căruia Sophie îi zice „papa"; e un om foarte ciudat.

A! Iată, în sfârşit! Da, ştiam; câinii au simț foarte fin în toate chestiunile… Să vedem ce-i cu papa:

…om foarte ciudat. Mai mult tace: vorbeşte foarte rar; dar cu o săptămână în urmă vorbea mereu singur: „Am s-o capăt sau nu?" Ia o hârtiuță într-o mână, pe cealaltă o strânge, goală, şi spune: „Am s-o capăt sau n-am s-o capăt?" Odată, mi s-a adresat şi mie cu întrebarea: „Tu cum crezi, Meggy? Am s-o capăt, sau n-am s-o capăt?" Drept să-ți spun n-am înțeles nimic: i-am mirosit cizmele şi-am plecat. Apoi, ma chère*, după o săptămână, pe papa l-a cuprins o mare bucurie, toată dimineața au venit domni în uniforme care l-au felicitat pentru nu ştiu ce. La masă, era aşa de vesel, cum nu-l văzusem încă niciodată, ba spunea şi anecdote. După masă, m-a luat în brațe şi mi-a spus: „Ia uite-te, Meggi, ce e asta?" Am văzut o panglicuță. Am mirosit-o. Dar n-avea niciun miros; pe urmă am lins-o încetişor: era oleacă sărată.*

Hhm… Cățeluşa asta-i prea de tot! De n-ar bate-o! Aşa, va să zică, papa e vanitos! Asta trebuie s-o notăm…

Adio, ma chère, *eu fug etc. Etc… Voi termina scrisoarea mâine. Bună ziua! Sunt din nou cu tine! Astăzi, domnişoara mea, Sophie…!*

Ia să vedem ce-i cu Sophie! Eh, fir-ar să fie!… Dar, tăcere, tăcere!… să continuăm…

…domnişoara mea Sophie a fost grozav de agitată. Se pregătea pentru bal. M-am bucurat, că în lipsa ei am să-ți pot scrie. Sophie a mea e grozav de bucuroasă când pleacă la bal, cu toate că-n timp ce se îmbracă, se enervează aproape întotdeauna. Nu pricep deloc, ma chère, *plăcerea de a merge la bal. Sophie vine de la bal la şase dimineața şi totdeauna ghicesc aproape, după fața ei palidă şi trasă, că acolo nu i-au dat să mănânce, sărăcuța de ea. Mărturisesc că eu n-aş putea trăi niciodată aşa. Dacă nu mi-ar da sos cu potârniche, sau friptură de aripi de pasăre… nu ştiu ce s-ar întâmpla cu mine. E bun şi sosul cu caşă, dar morcovul, napul sau anghinara nu pot fi bune niciodată…*

Stilul e peste măsură de inegal. Se vede îndată că nu e scrisoare de om. Începe cum trebuie, dar termină câineşte. Să mai vedem încă o scrisorică. Ceva mai lungă! Hm! Nici data nu-i pusă…

Ah, dragă, cum se simte apropierea primăverii! Inima-mi bate parcă aştept ceva! Veşnic îmi vuiesc urechile. Aşa încât stau câteva minute cu piciorul ridicat, trăgând cu urechea la uşă. Îți mărturisesc că am mulți curtezani. Deseori, stând la fereastră, îi privesc. Ah, dacă ai şti ce pocitanii sunt printre ei! unul, un câine de curte, de cea mai comună speță, căruia i se citeşte prostia pe față, trece foarte grav pe stradă şi-şi închipuie că-i o persoană importantă şi că toată lumea îl admiră. Nicidecum! Nu i-am dat nicio atenție, ca şi cum nici nu l-aş fi văzut. Dar ce dog înfricoşător se opreşte în fața ferestrei mele! Dac-ar sta pe labele de dinapoi – dar nu poate, obraznicul ar fi mai înalt cu un cap decât tatăl Sophiei mele, care-i destul de înalt şi de gras. Tâmpitul acesta trebuie să fie un mare obraznic; am mârâit la dânsul, dar puțin i-a păsat. Să se fi încruntat măcar! A scos limba, şi-a lăsat urechile enorme în jos şi se uita la geam… Ce mojic! Dar nu care cumva să crezi ma

chère, *că inima mea rămâne nepăsătoare faţă de toţi pretendenţii. Ah, nu. Dacă l-ai fi văzut pe cavalerul acela care sare gardul casei vecine… îl cheamă Trezor. Ah,* ma chère *ce botişor are!*

La dracu!… Ce prostie!… Cum se poate umple o scrisoare cu astfel de aiureli? Mie să-mi descrieţi omul! Vreau să văd omul! Cer hrană care să-mi hrănească şi să-mi desfete sufletul; şi-n loc de asta, fleacuri! Să mai întorc o pagină, poate că va fi mai bine:

…Sophie sta la măsuţă şi cosea ceva. Eu stăm la fereastră, pentru că-mi place să mă uit la trecători. Deodată a intrat lacheul – şi a spus: „Teplov!" „Pofteşte-l"… a strigat Sophie şi-a început să mă îmbrăţişeze! „Ah, Meggy, Meggy. Dacă ai şti cum e: brunet, Kammerjunker, şi cu nişte ochi negri şi luminoşi ca focul". Sophie fugi în camera ei; după un minut a intrat tânărul Kammerjunker – cu favoriţi negri; cum a intrat, s-a şi dus la oglindă să-şi aranjeze părul; apoi s-a uitat prin cameră; eu am mârâit şi m-am aşezat la locul meu. Sophie a apărut îndată şi i-a răspuns vesel la salut; iar eu, prefăcându-mă că nu văd nimic, continuam să mă uit pe fereastră; dar capul mi-l ţineam înclinat pe o parte, încercând să-i aud ce vorbesc. Ah, ma chère, *ce fleacuri vorbeau! Spuneau cum o doamnă, în timpul dansului, a făcut o figură în loc de alta; cum un oarecare Bobov, care, în jaboul său, semăna cu un cocostârc, era să cadă, că o oarecare Lidina îşi închipuie că are ochi albaştri, când de fapt ochii ei sunt verzi – şi multe de-alde astea. M-am gândit în sinea mea: nici pe departe nu-l poţi compara pe acest Kammerjunker cu Trezor. Deosebirea e ca de la cer la pământ. Mai întâi, Kammerjunker-ul are o faţă netedă şi lată şi aşa-i de încadrată cu favoriţi, că parcă s-ar fi îmbrobodit cu o basma neagră; Trezor are un botişor subţire şi o pată albă în frunte. Talia lui Trezor nu poate fi comparată cu talia Kammerjunker-ului. Dar ochii, gesturile, apucăturile! Câtă deosebire! Nu ştiu,* ma chère, *ce a găsit Sophie la Kammerjunker-ul ei! De ce-o fi aşa de încântată de el?*

Şi mie mi se pare că ceva nu-i în regulă! Cred că n-a putut-o fermeca Kammerjunker-ul până într-atât. Să vedem mai departe.

Cred că dacă-i place acest Kammerjunker azi, mâine o să-i placă şi funcţionarul care stă în cabinetul lui papa. Ah, ma chère! *Dacă-ai şti ce urâţenie e acela! O adevărată broască ţestoasă într-un sac!*

Cine-o fi funcţionarul acela?

Are un nume de familie foarte ciudat. Stă totdeauna şi ascute penele. Părul din capul lui seamănă foarte bine cu fânul. Papa îl trimite întotdeauna în locul servitorului…

Mi se pare că păcătoasa de căţeluşă mă vizează pe mine! De unde a scos că părul meu e ca fânul.

Când îl vede, Sophie râde că nu se mai poate stăpâni…

Minţi, căţea blestemată! Ce limbă afurisită! Parcă eu nu ştiu că o faci din invidie! Parcă nu ştiu a cui mână e amestecată aici? Asta e mâna şefului de secţie! Mi-a jurat, doar, o ură neîmpăcată – şi iată-l că-mi şi face rău. La tot pasul îmi face rău. Să mai vedem, totuşi, încă o scrisoare. Poate că acolo totul se va lămuri de la sine.

Ma chère *Fidela, iartă-mă că nu ţi-am scris de aşa de multă vreme. Am trăit într-o desăvârşită încântare. Foarte bine a spus nu ştiu care scriitor, că dragostea e a doua viaţă! Afară de asta, şi acasă la noi s-au petrecut schimbări mari. Kammerjunker-ul vine acum în fiecare zi. Sophie e îndrăgostită de dânsul la nebunie! Papa e foarte vesel. Am auzit de la Grigori al nostru, care mătură podelele şi care mai totdeauna vorbeşte singur, că în curând are să fie nuntă; căci papa vrea*

neapărat s-o dea pe Sophie după un general sau după un Kammerjunker, sau după un colonel!

La dracu! Nu pot citi mai departe!... Mereu Kammerjunkeri sau generali! Tot ce-i mai bun pe lume cade în mâna Kammerjunker-ilor sau a generalilor! Găseşti şi tu o biată comoară, crezi că ai să pui mâna pe ea; când colo, ţi-o înşfacă ori un Kammerjunker, ori un general! Fire-ar a dracului! Aş vrea să mă fac şi eu general, nu pentru a-i căpăta mâna... şi celelalte. Nu! Dar aş vrea să fiu general, numai ca să văd şi eu cum se învârt ei şi cum fac tot felul de şiretlicuri şi marafeturi, ca la Curte, – şi pe urmă să le spun: „Vă scuip pe amândoi!” Dracu să-i ia! Mi-i ciudă! Am rupt în bucăţi scrisorile acestei căţeluşe proaste!

3 decembrie

Minciuni! Nu se poate! Nunta n-o să se facă! Ce-are a face dacă-i Kammerjunker? Asta nu-i decât o demnitate, nu-i un lucru care se poate vedea, care poate fi luat în mână! Ce, dacă-i Kammerjunker are să capete al treilea ochi, în frunte? Ce, are nas de aur? Nu-l are tot ca mine sau ca oricare altul? Doar cu nasul miroase, nu mănâncă; strănută cu el, nu tuşeşte! De câteva ori am încercat să văd din ce vin toate deosebirile acestea. De ce sunt eu consilier titular? Şi de ce tocmai consilier titular? Poate că de fapt sunt un conte sau un general – şi numai par a fi consilier titular? Poate că nici eu singur nu ştiu ce sunt! Câte cazuri nu s-au întâmplat în istorie? Un om de rând oarecare „nu un nobil, ci un târgoveţ sau chiar un ţăran, se descoperă deodată un înalt dregător, ba chiar împărat... Dacă dintr-un mujic poate ieşi aşa ceva, dar dintr-un nobil?

Să zicem că eu apar deodată în uniformă de general. Am un epolet pe umărul drept, un epolet pe umărul stâng. O panglică albastră în diagonală. Ei! Cum o să cânte atuncea frumoasa mea! Ce-o să spună însuşi papa, directorul nostru?

Ăsta-i un mare vanitos! Un mason, pe onoarea mea, un mason; deşi se preface în fel şi chip, am băgat de seamă că-i mason: când dă mâna cu cineva, îi întinde numai două degete.

Dar ce, eu n-aş putea fi în clipa asta înaintat la gradul de general-guvernator, intendent, sau altceva în felul acesta? Aş vrea să ştiu de ce sunt consilier titular şi de ce tocmai consilier titular?

5 decembrie

Azi toată dimineața am citit gazetele. În Spania se petrec lucruri stranii. Nici nu le-am putut înțelege bine. Se scrie că tronul este desființat şi că demnitarii se găsesc într-o situație grea, în vederea alegerii unui urmaş, şi din cauza asta se iscă răscoale. Asta-mi pare peste măsură de ciudat! Cum se poate ca tronul să fie desființat? Se spune că trebuie să se urce pe tron o *dona* oarecare. Nu se poate urca o *dona* pe tron! Nu se poate în niciun caz! Pe tron trebuie să fie un rege! Da, se spune că nu este rege – dar nu se poate să nu fie rege! Nu poate fi o țară fără rege! Rege este, dar se găseşte undeva, necunoscut. Poate că se află chiar acolo, dar, de frica țărilor vecine, ca Franța şi altele, sau din motive familiale, e obligat să stea ascuns; sau poate că mai sunt şi alte motive.

8 decembrie

Voiam să mă duc la departament, dar m-au reținut diferite motive şi gânduri. Nu puteau să-mi iasă din minte evenimentele din Spania. Cum se poate una ca asta, ca o *dona* să ajungă regină? N-au să permită asta. Mai întâi de toate, nu va permite Anglia! Şi afară de asta, politica întregii Europe… împăratul Austriei, împăratul nostru… Mărturisesc că evenimentele astea m-au zdruncinat şi m-au zdrobit aşa de tare, încât nu m-am putut apuca de nimic toată ziua. Mavra mi-a atras atenția că sunt foarte distrat la masă. Şi chiar aşa,

mi se pare, de distrat ce eram, am aruncat două farfurii pe jos şi ele s-au spart pe loc. După masă m-am dus la poalele munților. N-am putut trage nicio învățătură. Am stat culcat cea mai mare parte din timp, meditând asupra evenimentelor din Spania.

Anul 2000, aprilie 43

Astăzi e o zi de mare sărbătoare, în Spania este rege. A fost găsit. Acest rege sunt eu! De-abia azi am aflat. Recunosc, că parcă m-ar fi luminat dintr-o dată un fulger. Nu înțeleg cum de-am putut crede şi cum mi-am putut închipui că sunt consilier titular! Cum mi-a putut trece prin cap gândul ăsta absurd? Bine că nu i-a venit cuiva în minte să mă interneze în vreo casă de nebuni. Acum văd totul ca în palmă. Dar nu înțeleg de ce mai înainte totul era pentru mine învăluit în ceață. Asta din cauză că oamenii îşi închipuie că creierii se găsesc în cap; nu-i adevărat! Creierul îl aduce vântul care bate dinspre Marea Caspică! Mai întâi, am anunțat-o pe Mavra cine sunt eu. Când a auzit că-n fața ei stă regele Spaniei, a pocnit din palme şi aproape să moară de spaimă. E o proastă; nu-l văzuse încă niciodată pe regele Spaniei. M-am străduit totuşi s-o liniştesc şi am căutat s-o conving, prin cuvinte pline de o regească milostivire, de bunăvoința mea, spunându-i că nu mă supăr deloc că uneori îmi curăță rău cizmele. Aşa-s oamenii de rând: nu le poți vorbi despre teme înalte. Ea s-a speriat, deoarece era convinsă că toți regii Spaniei seamănă cu Filip al II-lea; i-am explicat că între mine şi Filip al II-lea nu-i nicio asemănare şi că n-am nici măcar un singur capucin. Nu m-am dus la departament. Dracu să-l ia! Nu, amicii mei, de-acuma nu mă mai amăgiți voi! N-o să vă mai copii hârtiile scârboase!...

86 Martobrie, între zi şi noapte

Azi a venit uşierul, chemându-mă la departament, unde n-am mai fost de trei săptămâni şi mai bine. M-am dus la departament, ca să mă mai distrez. Şeful de secție credea că-l voi saluta şi-i voi cere scuze; dar eu m-am uitat la el indiferent; nici prea mânios, nici prea binevoitor; m-am aşezat la locul meu, făcându-mă că nu observ pe nimeni. Uitându-mă la toți ticăloşii ăştia de conțopişti, mă gândeam: „Dac-ați şti cine se află între voi... Doamne, Dumnezeule! Ce v-ați mai vânzoli – şi chiar şeful de secție ar începe să mă salute, ploconindu-se adânc în fața mea, aşa cum face acum în fața directorului. Mi-au pus în față nişte hârtii din care trebuia să fac extrase. Dar nu le-am atins nici cu degetul. Peste câteva minute, s-a produs o agitație. Spuneau că vine directorul. Mulți funcționari s-au grăbit să-l întâmpine, care mai de care pentru a se pune în evidență. Eu nu m-am clintit din loc; când a trecut prin secția noastră, toți şi-au încheiat nasturii de la fracuri; eu nici nu m-am mişcat! Ce director e acesta? Să mă ridic în picioare înaintea lui? Niciodată! Ce fel de director e? Un dop, nu director. Un dop de rând, un simplu dop, şi nimic mai mult. Un dop de astupat sticle. Mai tare ca orice m-a amuzat hârtia ce mi-au vârât-o sub nas ca s-o semnez. Au crezut că voi semna într-un colț, ca un şef de birou oarecare? Să aştepte! Am semnat în locul rezervat pentru directorul departamentului: Ferdinand al VIII-lea... Să fi văzut atuncea ce linişte plină de venerație s-a lăsat; dar eu, făcând un gest cu mâna, am spus: „Nu-i nevoie de niciun semn de supuşenie"... şi am ieşit. De-acolo, m-am dus de-a dreptul la locuința directorului. El nu era acasă. Lacheul nu voia să-mi dea drumul să intru, dar eu i-am vorbit aşa, încât a rămas năuc. M-am dus drept în buduar. Ea stătea la oglindă; a sărit de pe scaun şi s-a dat un pas înapoi. Totuşi, nu i-am spus că sunt regele Spaniei. I-am spus doar că o aşteaptă o fericire mare, cum nici nu-şi poate închipui şi că vom fi împreună, cu toate uneltirile duşmanilor. N-am vrut să vorbesc mai mult – şi am ieşit. Perfidă creatură e femeia! Abia acum înțeleg eu ce-i femeia... Nimeni nu ştia pân-acum de

cine-i îndrăgostită ea; eu am descoperit lucrul acesta cel dintâi. Femeia e îndrăgostită de diavol. Da, nu glumesc! Fizicienii scriu prostii; că-i una, că-i alta; dar ea-l iubeşte numai pe diavol. Priviți-o cum se uită cu lornionul, din una din primele loji. Credeți că se uită la grăsunul acela cu decorație? Da de unde! Se uită la diavolul care stă în spatele grăsunului! Iată-l s-a ascuns la dânsul în decorație şi-i face semn cu degetul! Şi ea îl va lua de bărbat. Îl va lua. Priviți-i pe toți aceşti înalți funcționari – părinții lor – pe toți aceştia care se gudură pe lângă fiecare şi se înghesuie la Curte şi spun că-s patrioți. Dar ei nu vor decât un singur lucru: bani şi iar bani. Numai bani vor patrioții ăştia! Pentru bani, îşi vând mamă şi tată şi chiar pe dumnezeu! Vanitoşi! Vânzători de Dumnezeu. Toate astea-s vanitate, iar vanitatea vine de la o băşicuță pe care o au sub limbă; iar în băşicuță se află un viermişor de mărimea unei gămălii de ac – şi toate acestea le pune la cale un bărbier care locuieşte pe Gorohovaia, nu-mi amintesc cum îl cheamă, dar se ştie precis că el, împreună cu o moaşă, vrea să răspândească religia mahomedană în toată lumea. Se şi spune că cea mai mare parte a poporului din Franța a ajuns să creadă în Mahomed.

Fără dată. Ziua nu avea dată.

Mă plimbam incognito pe Nevski Prospekt; a trecut împăratul. Tot oraşul şi-a scos căciulile – şi eu de asemenea; însă n-am lăsat să se vadă că-s regele Spaniei. Am socotit că ar fi necuviincios să mă dau în vileag față de toți, pentru că, înainte de toate, trebuie să-mi fac prezentarea la Curte. M-a împiedicat numai faptul că deocamdată n-am veşminte regeşti. Cel puțin dacă aş fi putut să-mi fac rost de o mantie. Am vrut să-mi comand una la croitor, dar toți croitorii sunt nişte dobitoci; îşi neglijează cu totul lucrul şi se lansează în afaceri, iar cea mai mare parte din ei bat străzile. Am hotărât să-mi fac o mantie din uniforma cea nouă pe care am îmbrăcat-o numai de două ori. Pentru ca ticăloşii ăştia de

croitori să nu mi-o strice, am hotărât să mi-o cos singur, încuind uşa, ca să nu mă vadă nimeni. Am tăiat-o toată cu foarfecele, pentru că-i nevoie de o croială cu totul deosebită.

Nu-mi amintesc data. Nu era nici lună. Dracu' ştie ce era

Mantia e cusută gata. Când am îmbrăcat-o Mavra a țipat. Cu toate acestea, nu m-am hotărât încă să mă prezint la Curte. Până acum n-au sosit solii din Spania. Nu se cuvine fără soli! Ar fi o mare ştirbire a demnității mele. Şi-i aştept din ceas în ceas.

Zintîi

Mă miră peste măsură întârzierea solilor. Ce cauze i-ar fi putut ținea în loc? Nu cumva Franța? Da. Țara asta mi-e cea mai ostilă. Am fost la poştă să mă informez dacă n-au sosit solii din Spania. Dar dirigintele e peste măsură de prost şi nu ştie nimic. „Nu, mi-a spus el; aici nu sunt niciun fel de soli spanioli, dar dacă doriți să scrieți o scrisoare, o vom taxa după tariful fixat". Să-l ia dracu! Ce scrisoare? Scrisoarea-i o prostie! Scrisori scriu spițerii…

Madrid, 30 februarie

Aşadar, sunt în Spania; şi lucrul acesta s-a petrecut aşa de repede, încât abia am apucat să-mi viu în fire. Azi dimineața mi s-au prezentat solii spanioli şi m-am urcat cu ei în cupeu. Graba lor neobişnuită mi s-a părut ciudată. Am mers aşa de repede că, după o jumătate de oră, am ajuns la granița spaniolă. Dealtfel, trebuie să spun că acum în întreaga Europă sunt drumuri de fier şi vapoarele merg foarte repede. Ciudată țară Spania! Când am intrat în prima cameră, am văzut o mulțime de oameni raşi pe cap. Mi-am dat seama îndată că trebuie să fie sau nişte soldați, sau nişte granzi, fiindcă ei îşi rad capul. Mi s-a părut. Peste măsură de ciudată

purtarea cancelarului, care m-a dus de mână şi m-a împins într-o cameră nu prea mare, spunându-mi: „Stai aici! Şi dacă vei mai spune că eşti regele Ferdinand, am să te bat până o să-ți iasă din cap!” Dar eu ştiam că asta nu era altceva decât o încercare, şi am răspuns negativ, din care cauză cancelarul m-a croit de două ori cu bățul peste spate, atât de tare încât era să țip, dar m-am stăpânit, amintindu-mi că aşa era obiceiul la cavalerii medievali, când dobândeau un rang înalt. În Spania se păstrează până azi obiceiurile cavalereşti. Rămas singur, hotărâi să mă ocup de treburile statului. Am descoperit că Spania şi China sunt una şi aceeaşi țară şi numai ignoranța noastră le desparte, considerându-le țări deosebite. Îi sfătuiesc pe toți să scrie pe hârtie „Spania” şi va ieşi „China”. Dar pe mine mă întristează peste măsură evenimentul care trebuie să aibă loc mâine. Mâine la ora şapte, se va întâmpla un fenomen ciudat: pământul va încăleca luna. Despre asta scrie şi vestitul chimist englez Wellington. Mărturisesc că am fost cuprins de o mare nelinişte, gândindu-mă la extraordinara gingăşie şi şubrezenie a lunii; luna se lucrează în mod obişnuit la Hamburg şi se lucrează foarte prost. Mă mir că Anglia nu observă lucrul acesta. O lucrează un dogar şchiop care, şi asta se vede de la o poştă, habar n-are, prostul, ce-i aceea lună! Amestecă frânghie gudronată cu untdelemn şi de aceea e un miros groaznic pe tot pământul, că trebuie să-ți astupi nasul. Din cauza asta, luna e o sferă aşa de delicată încât oamenii nu pot trăi acolo. Acolo trăiesc acum numai nasurile. De aceea nu ne mai putem vedea nasurile. Ele sunt în lună. Când mă gândeam ce materie grea e pământul şi că atuncea când se va aşeza pe lună ar putea să ne facă nasurile praf, m-a cuprins o atât de mare nelinişte, încât, punându-mi ciorapii şi ghetele, m-am grăbit să mă duc în sala consiliului de stat, să dau ordin poliției să nu permită pământului să încalece luna. În sala consiliului de stat am găsit mulți granzi cu capetele rase, oameni foarte deştepți; când am spus: „Domnilor, să salvăm luna, căci vrea s-o încalece pământul”, imediat s-au repezit

toți să-mi îndeplinească dorința de monarh şi mulți s-au suit pe pereți, ca s-ajungă luna. Între timp, a intrat marele cancelar; văzându-l, toți au fugit. Eu singur, ca rege, am rămas locului. Spre mirarea mea, cancelarul m-a croit cu bățul şi m-a alungat în cameră la mine. Ca să vezi ce putere are în Spania obiceiul pământului.

Luna ianuarie a aceluiaşi an care, întâmplător a urmat după februarie

Nici până acum nu pot înțelege ce fel de țară e Spania. Obiceiurile pământului şi eticheta de la Curte sunt cu totul aparte. Nu înțeleg; nu înțeleg absolut nimic! Azi mi-au ras capul, deşi am strigat din toată puterea că nu vreau să mă fac călugăr. Dar nu-mi pot aminti deloc ce s-a petrecut cu mine când mi-au turnat pe cap apă rece, picătură după picătură. Niciodată n-am simțit ceva mai infernal. Eram gata să-mi ies cu totul din fire şi abia m-au ținut. Nu pricep rostul acestui obicei ciudat, obicei prostesc şi fără sens. Pentru mine e de neînțeles lipsa de judecată a regilor care până acum n-au desființat încă obiceiul acesta! Judecând după toate probabilitățile, mă întreb: n-am încăput, oare, în mâinile inchiziției, şi acela pe care-l cred marele cancelar n-o fi cumva însuşi marele inchizitor? Totuşi, nu pot înțelege cum poate fi supus inchiziției un rege! Desigur, asta putea s-o facă Franța şi mai cu seamă un Polignac. O, bestia asta de Polignac! S-a jurat că o să-mi facă rău până la moarte! Şi iată că mă prigoneşte, mă prigoneşte într-una! Dar eu ştiu, amice, că pe tine te conduce englezul. Englezul este un mare diplomat. Peste tot îşi vâră codița. Lumea întreagă ştie că, atuncea când Anglia trage tabac, Franța strănută.

Data 25

Azi a venit în camera mea marele inchizitor; auzindu-i paşii, m-am ascuns sub scaun. Nevăzându-mă, începu să mă

strige. Mai întâi strigă: „Poprişcin!” Eu n-am scos niciun cuvânt. Pe urmă: „Axenti Ivanov, Consilier titular! Nobil!” Eu tac înainte. „Ferdinand al VIII-lea, regele Spaniei!” Am vrut să scot capul, dar pe urmă m-am gândit: „Nu, frate! Nu mă duci! Te ştim noi! Iar ai să-mi torni apă rece în cap!” Totuşi, m-a văzut şi m-a scos de sub scaun cu bățul. Afurisit băț! Grozav mai doare când loveşte! Cu toate acestea, descoperirea de azi m-a răsplătit pentru tot ce am îndurat: am aflat că fiecare cocoş are o Spanie sub pene. Marele inchizitor a plecat de la mine furios, amenințându-mă cu pedepse. Dar n-am ținut seama de ura lui neputincioasă, fiindcă lucrează ca o maşină, ca o unealtă a englezului…

Da 34 da lu. Anlu. Uvnuqgj

Nu! Nu mai pot răbda! Doamne, ce fac ei cu mine! Îmi toarnă apă rece pe cap! Sunt neîndurători, nu mă iau în seamă şi nu mă ascultă! Ce rău le-am făcut? Pentru ce mă chinuie? Ce vor de la un nenorocit ca mine? Ce le pot da eu lor? N-am nimic. M-au părăsit puterile şi nu mai sunt în stare să suport toate chinurile astea; capul îmi arde şi totul mi se învârteşte înaintea ochilor! Salvați-mă! Luați-mă de aici! Dați-mi o troică iute ca viforul! Aşează-te, surugiule! Sună, clopoțelule! Luați vânt, cailor, şi duceți-mă de pe lumea asta! Mai departe, tot mai departe, ca să nu mai văd nimic, nimic! Cerul se învolbură în fața mea. O steluță sclipeşte în depărtare; pădurea fuge cu copacii ei întunecați şi cu luna; o ceață vineție mi se aşterne sub picioare, o strună sună în negură, de o parte e marea, de cealaltă Italia. Iată! Se zăresc izbele ruseşti! A mea e oare casa aceea întunecată care se zăreşte în depărtare? E mama, aceea care stă la fereastră? Salvează-ți fiul nenorocit, măicuță! Varsă o lacrimă pe căpşorul lui bolnav. Uită-te cum ți-l chinuie. Strânge-l la sânul tău pe sărmanul orfan! Nu-i loc pe lumea asta pentru dânsul! îl prigonesc mereu! Mamă, fie-ți milă de fiul tău bolnav!… Ştiți că beiul algerian are o bubă chiar sub nas?

[1] Albinița. E vorba de ziarul *„Severnaia Peela”* („Albina Nordului”). (N. trad.)
[2] Literă din vechiul alfabet rus, care se pronunță „e” (N. trad.)